

Національна академія наук України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут історії України
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса
Інститут всесвітньої історії
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди
Інститут соціальної та політичної психології
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Інститут обдарованої дитини
Всеукраїнська газета «Освіта і суспільство»

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської міжгалузевої
науково-практичної онлайн-конференції*

«УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ВІДНОВЛЕННЯ: ЗАВДАННЯ НАУКИ І ОСВІТИ В ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ»

17–19 травня 2023 року

*в межах Міжнародної виставки
«Сучасні заклади освіти»*

Київ
2023

УДК 001+1+304+37](477:4)"2022/..."(082)

У45

У45 Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави : матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 17–19 травня 2023 року) / Уклад.: Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. – 946 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників Всеукраїнської міжгалузевої «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави», у яких розкрито проблематику інноваційного розвитку українського суспільства, зокрема освіти та науки; післявоєнного відновлення на європейських цінностях демократії, прав людини, свободи, рівності, поваги до людської гідності та верховенства права; розвитку обдарованих дітей і юні в умовах боротьби за незалежність і цілісність.

Тематика публікацій:

- ✓ інновація VS традиція: філософський, історіософський, історичний дискурс;
- ✓ Alter ego України після війни: соціальні і психологічні детермінанти розвитку;
- ✓ освіта у трансформаціях України: першочергові завдання;
- ✓ обдаровані діти й обдарованість: сьогодення і перспектива.

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників освітніх закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 001+1+304+37](477:4)"2022/..."(082)

ЗМІСТ

МОТИВАЦІЙНІ ПРОМОВИ	10
<i>Кремень Василь Григорович</i>	10
<i>Рафальський Олег Олексійович</i>	13
<i>Довгий Станіслав Олексійович</i>	17
Частина І. ДОПОВІДІ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ	20
Бережна С. В. Аксіологічний компонент в освіті: традиції та сучасність	20
Бідненко Н. П. Застосування новітніх інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців із перекладу	28
Біляєва С. О. Український контент історичної освіти: проблеми і завдання	31
Бойченко М. І. Уроки національної гідності: концепт традиції в філософсько- літературній творчості Мігеля де Унамуно	36
Веденєєв Д. В., Левченко С. М. Науково-педагогічна діяльність з проблем інформаційного протиборства у вищих військових і спеціальних закладах освіти України	41
Ільїн В. В., Ільїна А. А. Українська наука в епоху постнеокласики: шлях до сучасності	50
Кармазіна М. С. Іпостасі Європи (до якої ми прагнемо): аналіз рефлексій Президента України упродовж 445 днів повномасштабної російської агресії проти України (24 лютого 2022 р. – 14 травня 2023 р.).....	53
Ковальова О. А. Європейська політика розвитку обдарованості: від цінностей до реалізації.....	63
Корсак К. В. Критичний нооаналіз ідеї європеїзації України.....	67
Крилова С. А. Актуалізація креативності у аспірантів і докторантів як суттєвий фактор розвитку української освіти та науки.....	78
Кубальський О. Н. Соціокультурні та ціннісні виміри розвитку сучасної науки	83
Матвійчук О. Є., Сидоренко О. М. Важливість шкільної бібліотеки у післявоєнному відновленні освіти на європейських цінностях	90
Мельниченко В. Ю. Астольф де Кюстін проти росії	95
Міхно О. П. Персоналії зарубіжних освітян у сучасній українській педагогічній біографістиці	104
Найдьонова Л. А., Найдьонов М. І., Григоровська Л. В., Психологічне підґрунтя підтримки тоталітаризму або що не так стається з психікою під впливом рашистської пропаганди: груп-рефлексивна концепція інформаційно-психологічної реабілітації.....	110
Ткаченко В. М. Війна і мир: мислі про немислиме.....	119
Ткаченко О. А. Життєздатність як психосоціальна детермінанта оновлення і розвитку системи освіти в ході повоєнної розбудови України.....	127

Филипович Л. О. Чи можуть і як українські релігієзнавці долучитися до європеїзації своєї держави.....	136
Хамітов Н. В. Відновлення і оновлення України: роль науковців і освітян у здобутті світоглядної суб'єктності.....	144
Чайка В. М., Шишак А. М. Діджиталізація початкової освіти: сутність та основні напрями ефективного забезпечення	156
Чижевський Б. Г., Онаць О. М., Попович Л. М. Особливості інтеграції сфери науки і освіти України до європейського простору	164
Чуніхіна С. Л. Як війна трансформує відносини влади і суспільства: аналіз результатів опитувань громадської думки в Україні у 2014–2023 рр.	175
Шамара С. О., Коротун Л. В., Солодовник М. Ю. Проблеми європеїзації державних освітніх програм: практичний аспект	185
Шевчук Т. С. Перемога як вікно можливостей для української літератури: success story VS естетики страждання	202
Частина II. ДОПОВІДІ СЕКЦІЙНИХ ЗАСІДАНЬ.....	206
Алексєєва Е. М. Інноваційне змістово-технологічне перезавантаження навчально-виховного процесу на засадах життєтворчої освітньої парадигми	206
Астапова-Вязьміна О. І. Інноваційні методи сучасної освіти та майбутнє наукової проблематики	211
Бабишина А. О. Еволюція свідомості як філософської категорії	213
Барабаш Л. М. Школа в умовах війни або лайфхаки освітнього менеджменту.....	215
Беценко Т. П. Використання проєктних технологій як інноваційного засобу в процесі вивчення історії української літературної мови у ЗВО педагогічного профілю.....	223
Биков В. О. Роль керівника дослідницьких проєктів Малої академії наук у розвитку навчально-пізнавальної компетентності обдарованих старшокласників.....	228
Богачевська І. В. Релігійна ідентичність українців: до і після війни	234
Богданець-Білоskalенко Н. І. ТанDEM-метод у контексті багатомовної освіти: європейський та український досвід.....	238
Бодренкова І. О., Шепеленко Т. В., Акімова М. Є. Ментальне здоров'я молоді та профілактика запобігання психічних розладів на заняттях фізичного виховання	240
Бойко С. М. Педагогічний менеджмент в інноваційній діяльності українських закладів освіти.....	247
Бондар Т. О. Резильєнтність та інструменти когнітивного розвитку як ресурс для освіти в умовах викликів.....	253
Бондаренко І. В. Значення основ гендерної парадигми для процесу європеїзації української науки та освіти	261

Бондаренко О. Б. Індивідуальна робота з обдарованими вихованцями в гуртку художньо-технічного профілю закладу позашкільної освіти.....	267
Бурцева С. І. Трансформація освітніх процесів з математики з використанням сучасних інноваційних технологій та методик.....	274
Бурцева Ю. О. Управління інноваційною та проєктною діяльністю в освітній сфері в умовах воєнного стану як ресурс до подолання освітніх втрат.....	282
Верховцева І. Г., Ганношина І. М., Склярєнко І. Ю. Формування глобалістичного мислення молоді.....	292
Виповська Л. О. Активні та інтерактивні методи навчання – нові ролі вчителя.....	302
Власенко Ю. М. Роль учителя інформатики та математики у формуванні патріотичного виховання учнів.....	305
Волошина С. В. Інформаційно-комунікаційні технології для розвитку обдарованої особистості.....	309
Воробйова Т. О. Створення та розвиток інклюзивного освітнього простору в закладах позашкільної освіти.....	314
Гавриленко Т. І. Обдаровані діти й обдарованість – сьогодення та перспектива.....	321
Гаврилюк О. І., Мачушак Т. В. Трансформація шкільної освіти України за роки незалежності.....	328
Газізова О. О. Науково-практичні моделі наповнення освітнього процесу українознавчим контентом згідно з викликами сьогодення.....	336
Галена О. В. «Європейська Україна. Від сивої давнини до сьогодення» – програма інтегрованого експрес-курсу з географії, історії, української літератури та українознавства для здобувачів освіти 10–11 класів.....	346
Ганаба С. О. Емоційний інтелект як інструмент розвитку креативності.....	356
Гарань Н. С., Замороцька В. В. Трансформаційні зміни вищої освіти України в умовах війни та в післявоєнний період: завдання та виклики.....	359
Гатеж Т. В. Виховання гідного європейського громадянина засобами вивчення літератури в контексті європеїзації держави.....	363
Гончар Л. В. Дуальна форма освіти в Україні після завершення війни: вимоги й перспективи.....	368
Городнюк Л. С. Людинознавство і метапізнання як надважливі освітні категорії сьогодення.....	371
Даниленко В. М. Історична пам'ять і едукація крізь призму національної безпеки України.....	374
Данюк А. О. SWOT-аналіз як метод опанування змісту літературного твору....	378
Демчук О. І. Ідентифікація обдарованих дітей та індивідуалізація навчання: розвиток здібностей та потенціалу кожної дитини.....	382
Драгунова В. В. Менеджмент консалтингової діяльності в закладі вищої освіти в умовах невизначеності.....	385

Дубовик Ю. О. Формування цифрової компетентності дошкільників, як першочергове завдання сучасної дошкільної освіти	390
Єні О. С. Обдаровані діти: психологічні та педагогічні умови для розвитку, навчання обдарованих дітей.....	396
Жиляєв І. Б. Новий суспільний договір в інтересах трансформації національної системи освіти України.....	405
Жорова І. Я. Актуальні питання формування змісту післядипломної педагогічної освіти України.....	413
Завгородня О. В., Медінцев В. О., Депутат В. В. Європейський дослідницький простір, принципи відкритої науки в контексті зближення психологічних спільнот України та ЄС.....	419
Зайченко О. В. Підтримка обдарованих дітей в умовах воєнного стану засобами художньо-технічної творчості	429
Заюков І. В. Застосування онлайн-платформ як перспективний напрям розвитку концепції освіти впродовж життя.....	436
Зіновєєва О. В., Зіновєєва М. І. Формування компетентної особистості в системі розвитку обдарованості в закладі позашкільної освіти.....	444
Ігумінова С. Р. Реалізація концепції STEM-освіти в загальноосвітній школі.....	450
Ільченко В. Р., Ільченко О. Г., Голота О. В. Обдарованість дітей і педагогічні умови її становлення	458
Кадецька І. М. Феномен соціальної творчості в контексті розвитку підростаючої особистості	463
Калмикова Л. О. Комунікація як шлях реалізації завдань європеїзації освіти України	472
Кальченко І. В., Гордієнко І. М. Трансформація освіти в громаді в умовах воєнного стану (з досвіду роботи відділу освіти Добропільської міської ради Донецької області).....	476
Капітон А. М., Гончаров І. Використання ІТ-технологій у формуванні освітнього відеоконтенту.....	484
Кириченко О. А. Значення інноваційного розуміння сутності, причин появи і видового поділу девіантної поведінки особи та засобів її подолання в контексті реалізації європеїзації української науки та освіти	488
Кобзар В. П. Розвиток soft skills учителя історії в трансформаціях України.....	494
Кобріна К. В. Коучинг як інтерактивна освітня технологія	497
Ковальчук Ю. М. Вивільнення ресурсів обдарованості – стратегічний шлях побудови новітньої України.....	501
Корольов В. В. Держава після війни: конкурентні переваги України.....	508
Корсак Ю. К., Корсак К. В. Про Україну ХХІ ст. – ноотехнологічну, а не неоіндустріальну.....	514
Кочерга О. В. Стимулювання творчих дій дитини: психофізіологічний аспект.....	525

Кретов П. В., Кретова О. І. Соціально-філософські виклики трансформації освіти в сучасній Україні	530
Крива М. В., Калагурка Х. І. Використання ейдетичних прийомів під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ»	537
Кузьміна І. Ю. Першочергові завдання та провідні принципи розвитку сучасної вищої освіти України	541
Кучеренко Н. В. «Світанок» цифрової трансформації освітянського простору	544
Кушнір О. В. Еміграція української молоді.....	549
Логінов А. Ю. Диверсифікація в післядипломній педагогічній освіті: сучасні реалії	559
Ляшенко Л. М. Пошук шляхів порятунку людства та семантичні й філософські рефлексії з приводу слова «ноосфера».....	564
Мальцева А. В. Особливості розбудови безпечного, здорового та інклюзивного освітнього середовища	575
Маринченко І. В. Роль засобів цифрових технологій у формуванні готовності майбутніх фахівців.....	579
Матюх М. А. Інформаційна війна росії проти України: історія і сучасність	586
Медведюк О. Б. Супровід обдарованих дітей у сім'ях і закладах освіти.....	594
Мищишин І. Я. Домашня форма навчання в Україні в контексті викликів воєнного стану	603
Міхеєва О. Ю. Технології соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми.....	607
Момот О. В. Виклики навчання учнів початкової школи.....	613
Морокко Л. М. Виховання учнів на європейських цінностях	618
Москаленко К. С. Пріоритетні цілі для забезпечення сталого розвитку освіти в Україні	622
Наривська А. П. Інноваційні форми роботи як ресурс успішної самореалізації творчої особистості	625
Науменко О. М., Дубик Н. П. Трансформація освіти наукова практика з української мови та технологій: практичний досвід.....	634
Нестер А. А., Рогульська О. О. Складові новітньої політики в навчанні	637
Обшарська Р. В. Робота з обдарованими дошкільниками в сучасному освітньому процесі.....	648
Осипенко О. П. Розвиток підприємницьких здібностей у здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти.....	657
Островська Л. І. Обдарованість як детермінанта розвитку особистості	661
Павенко Н. В. Ключові тренди та технології цифровізації освіти	668
Панасюк О. О. «Руйнівники міфів» ru.пропаганди про Івана Мазепу та Полтавську битву	674

Пахолік Н. М. Навчальна програма для обдарованих дітей: індивідуальний підхід	680
Пащенко Т. М. Інноваційні технології розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів	685
Перегняк І. В. Інформаційний вплив і контрпропаганда в умовах широкомасштабного вторгнення російської федерації на територію України	691
Полицяк Н. І., Коток О. В. Аспекти гендерної соціалізації обдарованих дівчат	696
Пономаренко Ю. В. Формування творчої особистості дитини на уроках математики.....	704
Попова В. В., Попов В. Ю. Науково-освітні аспекти ресурсної детермінанти економічного розвитку післявоєнної України.....	712
Попова І. Б., Ємченко Я. О., Васильєва К. В. Трансформація навчального процесу в умовах воєнного стану.....	722
Присакар О. В. Адвентистські освітні заклади в Україні: теологічні традиції та педагогічні інновації.....	728
Присяжнюк Ю. П., Присяжнюк В. П. Формування траєкторій навчання та розвиток творчих здібностей здобувачів освіти (з досвіду комунікативної педагогічної взаємодії)	735
Радиш О. Ю. Управління освітніми трансформаціями ЗЗСО: стратегічні завдання	739
Росюк А. О., Матвієнко М. Г., Наточій А. В. Детермінанти страху дітей молодшого шкільного віку у мирний час та під час війни	746
Руденко Ю. Ю. Громадянська освіта як підґрунтя міжкультурного діалогу: досвід європейських держав та України.....	751
Савун В. М. Педагогічні умови розвитку морально-вольових якостей спортивно обдарованих дітей	755
Савчук І. А., Тарабаса К. О., Воробей Л. А., Приходько Я. Р. Формування екологічної компетентності учнів в умовах євроінтеграції засобами міжнародної співпраці.....	763
Санкович М. В. Робота з обдарованими дітьми у ЗЗСО в умовах російсько-української війни (2014–2022 рр.): парадигма національно-патріотичного виховання.....	769
Світлична О. В. Обдарована дитина в сучасній школі.....	776
Серєда А. О. Етика та мораль: філософські підходи до визначення моральності в сучасному світі.....	787
Сидоренко Я. І. Сучасний стан і перспективи освіти в Україні в умовах трансформації	789
Сипчук Є. Ю. Розвиток пізнавальної діяльності обдарованих учнів на уроках фізики засобами ІКТ.....	798
Сичевська-Дегтярьова М. В. Обдаровані діти й обдарованість: подолання викликів воєнного стану.....	809

Sokolovska I. A., Nechyporenko V. V., Hordiienko N. M., Pozdnyakova O. L. Tools for successful education	816
Солдатенко Н. Г. Білінгвальний підхід у навчанні фізики: переваги та виклики.....	820
Таранченко О. М. Реструктуризація в освіті дітей з ООП: досягнення ефективності в нових реаліях.....	824
Тименко В. П., Гуль В. В. Мультимедійна педагогіка: модернізація артефактів німецького музею Ukranenland.....	829
Тименко В. П., Королюк Б. Р. Європейський досвід початкової дизайн-освіти: мультимедійний дизайн	831
Тимошенко В. М. Інноваційні напрями вдосконалення педагогічних технологій	833
Ткаченко Л. І., Оверченко О. Д. Освітні інновації російсько-української війни періоду 2022 р. та перспектива їх застосування	835
Фамілярська Л. Л. Післядипломна освіта педагога в умовах війни: виклики та перспективи	843
Франчук Т. Й. Дослідницька компонента в структурі професійної освіти: чинники протидії академічній недоброчесності.....	847
Хабрат К. В. Формування критичного мислення як спосіб протидії інформаційним маніпуляціям у глобальному світі.....	858
Цимбал О. І., Лубенська І. Г. Система роботи з обдарованими дітьми в ліцеї...869	
Чабан Н. І. Обґрунтування структури креативної особистості учня в художньо-освітньому просторі ліцею.....	877
Чернушкіна О. О. Ринок праці: сучасні тенденції трансформації.....	884
Чурса І. Д. Адміністрування інтеркультурної діяльності закладу позашкільної освіти як сучасна модель його європеїзації	892
Sharovalov V., Sharovalov Ye. Communication between science and education as way to motivate students: ontological approach	900
Шевчишена О. В. Моніторинг дитячої обдарованості в освітньому процесі.....	902
Шепетяк О. М. Сьогоднішня актуальність принципів наукової етики	907
Шеховцова О. А. Інструментарії сучасного педагога для розвитку філологічної обдарованості здобувачів освіти	913
Шиманська О. В. Особливості ідеї розвитку у філософії ХХ століття.....	922
Шмаглій О. Б. Інноваційні перетворення інформаційного простору Державної науково-технічної бібліотеки України.....	925
Шумейко Л. М. Методика Метью Ліпмана «Філософія для дітей» як артактор в сучасному освітньому просторі України	931
Юркова О. Ф. Особливості розвитку літературної обдарованості здобувачів освіти.....	939
Яковишин Р. Я. Особливості формування професійної готовності педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми	942

психології, які досліджують вплив статі на поведінку та психологічний розвиток людини. У феміністській політичній теорії розглядаються проблеми статевої дискримінації та жіночого лідерства. Феміністські ідеї викликали значні зміни в суспільстві, що дозволило жінкам мати більш активну участь у політичному та економічному житті [4, с. 83].

Отже, у філософії ХХ століття спостерігалися значні зміни у способах мислення та розумінні фундаментальних проблем людського буття. Особливістю цього періоду є розгорнутість дискусій щодо ролі людини у світі та суспільстві, нові підходи до розуміння політичних, соціальних та етичних проблем. Ідеї розвитку у філософії ХХ століття були пов'язані з пошуком нових способів інтерпретації світу, а також зі створенням нових філософських шкіл та напрямів. Відомі стали ідеї екзистенціалізму, постмодернізму, фемінізму, структуралізму та інших. Ці ідеї суттєво вплинули на культуру та світогляд сучасного суспільства. Важливим є те, що ідеї розвитку у філософії ХХ століття сприяли розвитку критичного мислення, відкриваючи нові перспективи для подальшого розвитку філософії та інших наук.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кібенко Е. О. Актуалізація проблеми самотності у філософії ХІХ-ХХ століть. Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство. 2022. Т. 9-10. С. 49-59.
2. Петінова О. Б. Філософія: навчальний посібник / О. Б. Петінова. – Одеса, 2019. 304 с.
3. Філософія освіти : навчальний посібник. – 2-ге видання / за наук. ред. академіка В. П. Андрущенка [та ін.]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.
4. Халян, О. І. Закономірності розвитку ідеї персональної агенції та її впровадження у вітчизняну освітню практику ХХ ст. Інсайт: Психологічні виміри суспільства. 2021. № 5, С. 82-99.

Шмаглій О. Б.,
*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
старший науковий співробітник відділу
впровадження та розвитку науково-інформаційних систем
Державної науково-технічної бібліотеки України
e-mail: nireroan@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

Розглянуто еволюційний розвиток інформаційного простору Державної науково-технічної бібліотеки (ДНТБ) України та його основних фондових параметрів та колекційних фрагментів в контексті загальних світових і вітчизняних тенденцій перебудови бібліотечної справи ХХІ століття. Встановлено характерні ознаки концептуальної моделі “розумної” Електронної

бібліотеки для ДНТБ України, які впливатимуть на обґрунтування та реалізацію можливих варіантів проектних рішень.

Ключові слова: інноваційні перетворення, Державна науково-технічна бібліотека (ДНТБ) України, електронні інформаційні ресурси, електронна бібліотека, інтелектуальна інформаційна система, повнотекстові бази даних, відкрита наука, відкритий доступ.

The evolutionary development of the information space of the State Scientific and Technical Library (SST) of Ukraine and its main fund parameters and collection fragments in the context of general global and domestic trends in the reconstruction of library affairs of the 21st century is considered. The characteristic features of the conceptual model of the "smart" Electronic Library for the National Library of Ukraine have been established, which will influence the justification and implementation of possible options for project solutions.

Keywords: State Scientific and Technical Library (SSTL) of Ukraine, electronic information resources, electronic library, intelligent information system, full-text databases, open science, open access.

Вступ. Еволюція бібліотечної справи за останні двадцять років у світовому і вітчизняному вимірі зазнала очевидних і значних інноваційних перетворень на основі впливу як екзогенних, так і ендогенних чинників. У сучасному інформаційному суспільстві новітні технології проникаючи в усі сфери життя, детермінують фундаментальні зрушення. Найбільш інтенсивні інноваційні зміни в бібліотечній галузі історично майже завжди збігалися з інноваційними трансформаціями в інформаційно-комунікаційних технологіях, наприклад, таких як перехід до ідей і принципів Інтернету 2,0. Здебільшого це пов'язано зі специфікою досвіду інтеграції інформаційних технологій у діяльність бібліотеки, розвитком технологій освіти та адаптації поточної діяльності бібліотек до динамічних змін інформаційних потреб користувачів.

Водночас інноваційна “криза” спостерігається не тільки відносно традиційних бібліотек, а й створених на їх основі Електронних бібліотек, які, на перший погляд, реалізують ту ж традиційну головну функцію – надання користувачам необхідної інформації. Проте насправді відбувається фундаментально новий етап в адаптації бібліотек до нового екзогенного фактору впливу – очевидної потреби багатовимірної персоналізації бібліотечного обслуговування. Цей феномен можна кваліфікувати як формування передумов створення бібліотеки нового якісного рівня – “розумної” бібліотеки. Визначальною ознакою такої моделі бібліотеки є, насамперед, пріоритетність ролі користувача та його обслуговування у порівнянні з бібліотечними інфраструктурою, фондами, персоналом тощо.

В цьому контексті еволюційний вектор інноваційних перетворень інформаційного простору Державної науково-технічної бібліотеки України спрямований на побудову саме такої розумної Електронної бібліотеки, яка спроможна надавати користувачам можливості отримувати знання на основі системи багатомірного бачення знань, використовуючи сучасні технологічні інновації та Інтернет.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах реалізації державної політики з питань відкритої науки та відкритого доступу до науково-інформаційних ресурсів ключовим питанням є вирішення проблеми інтеграції електронних науково-технічних ресурсів ДНТБ України до вітчизняних і зарубіжних інформаційно-комунікативних систем та надання дистанційного доступу до них забезпечить вітчизняним закладам вищої освіти і науковим установам вільне користування міжнародними електронними базами даних наукової інформації. Це – бази даних патентної документації, бібліографічних, реферативних, повнотекстових баз даних науково-технічної інформації та наукової літератури.

Необхідно особливо відзначити, що фондові параметри та колекційні фрагменти ДНТБ України унікальні за різноманітністю та хронологією представлення науково-технічних та наукових документів і містять 16 млн науково-технічних документів. З них 70 % примірників тривалий час зберігалася на мікрофішах та мікроплівці різного типу та формату, що не дозволяло використовувати ці фонди у відкритому інформаційному обігу. Тому цілий спектр колекцій фонду Державної науково-технічної бібліотеки України має бути поступово оцифрованим в повному обсязі та включеним до повнотекстової електронної бази науково-технічної інформації. Наразі фактичний розподіл наявного обсягу фонду електронних документів ДНТБ України за окремими колекціями репрезентований на рис. 1.

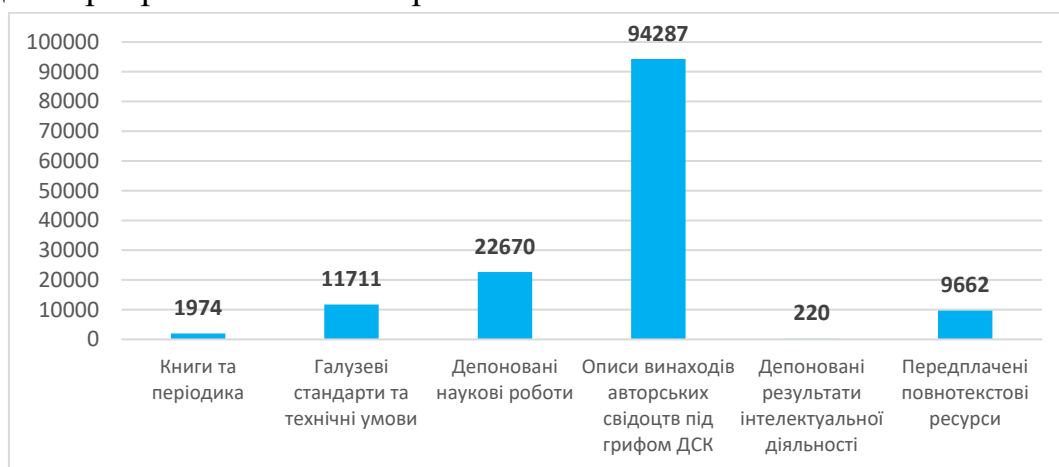

Рис. 2. Фактичний розподіл наявного фонду електронних документів ДНТБ України за окремими колекціями. (власна розробка)

Окрім цього, ДНТБ України – єдина в країні бібліотечна установа, яка в повному обсязі одержувала дублі спеціалізованих централізованих науково-технічних фондів колишнього Союзу, що наразі робить ряд її колекцій історично унікальними. Особливо з огляду на те, що, наприклад, провідні світові патентні бази даних, які, зазвичай, надають доступ до документів колишнього СРСР та країн, що утворилися після його розпаду, фактично не мають цієї науково-технічної інформації про авторські свідоцтва та патенти на винаходи, адже в той період ці документи не публікувались, а до ДНТБ України надходили під грифом «Для службового користування» (ДСК). Принагідно зазначимо, що патентна інформація є найбільшим фрагментом фонду ДНТБ України. Вона містить унікальну технічну інформацію про винаходи, а в поєднанні з інформацією про правовий статус патентів неоціненна для прийняття рішень щодо можливості створення нових виробництв або спільних підприємств, просування нових товарів на регіональні та світові ринки.

Створення повносистемної “розумної” Електронної бібліотеки ДНТБ України – це якісно новий рівень оперативності та повноти задоволення інформаційних потреб наукової та виробничої спільноти України, а також репрезентація унікальних фондів та колекцій бібліотеки широким колам потенційних вітчизняних та зарубіжних користувачів. В цьому сенсі формування концептуальної моделі такої Електронної бібліотеки передбачає ряд першочергових кроків, серед яких деякі вже реалізовані.

Для забезпечення ефективного функціонування ЕБ важливо забезпечити структурованість даних, тобто організувати їх відповідно до тематичного спрямування, виду документу та інших сутнісних характеристик. Для цього розроблено ефективні методи індексації та класифікації цифрових документів, що дозволить користувачам знайти необхідну інформацію швидко та легко. Сформовано систему метаданих на основі прийнятих міжнародних норм та стандартів з використанням власних напрацювань бібліотеки щодо автоматизації введення бібліографічних описів різних типів документів. Має бути здійснена розробка та впровадження сучасних інтелектуальних рішень для забезпечення зручного і швидкого доступу до інформаційних даних, розбудова ефективної системи управління даними, що включає в себе провадження програмного забезпечення для збору, організації та зберігання цифрових документів, а також систему контролю якості та підтримки користувачів.

Загалом базові ознаки концептуальної моделі “розумної” Електронної бібліотеки ДНТБ України охоплюють наступні аспекти її інформаційної архітектури:

- *активний вміст* – всі об’єкти мають бути не просто розміщені в Електронній бібліотеці, а пов’язані між собою. У свою чергу якість змістовного

наповнення ЕБ має бути під постійним моніторингом, в тому числі завдяки впровадженню таких систем як, наприклад, е-метрика;

- *забезпечення індивідуального набору послуг* під запити користувачів. Побудова “розумної” Електронної бібліотеки неможлива без нової інформації та взаємної комунікації новітніх інформаційних та бібліотечних технологій;

- *“розумні” технології (інтелектуальні інформаційні технології)* формування контенту. Основою ефективного функціонування “розумної” Електронної бібліотеки виступають “розумні” технології. Наразі у сфері інформаційних технологій існує значна кількість інтелектуальних інформаційних технологій, які в царині бібліотечної справи використовуються переважно у модифікації семантичних інформаційних технологій. Семантичні технології дозволяють ефективно організувати інформацію в ЕБ для прискорення пошуку необхідної інформації користувачами та охоплюють різні технології та методи, зокрема, такі як онтології, семантичні мережі, фреймові моделі, графи знань (англ., Knowledge Graphs (KG)) тощо, які дозволяють здійснювати організацію та представлення неструктурованих текстових даних у вигляді знань. [2, с.14] Загалом інтелектуальні інформаційні системи, що призначені для функціонування у Web-просторі, базуються на технологіях Semantic Web та онтологічному підході до організації та використанні знань. Базовим компонентом систем такого типу є концепція формування знань щодо інформаційних ресурсів у вигляді взаємопов’язаних онтологічних моделей, та управління ресурсами на основі поданих знань. На основі онтологічних моделей формується онтологічна база знань, яка забезпечує формування концептуальної моделі предметної області у вигляді ієрархічної структури взаємопов’язаних понять і термінів, релевантних до предметної області, а також інформаційних ресурсів, пов’язаних із системою. (рис. 2). Тобто онтологічні моделі предметної області – це формальне представлення інтелектуальних інформаційних систем.[1; 3; 4] Принагідно зазначимо, що на рівні семантичних мереж онтології розглядаються як графи.

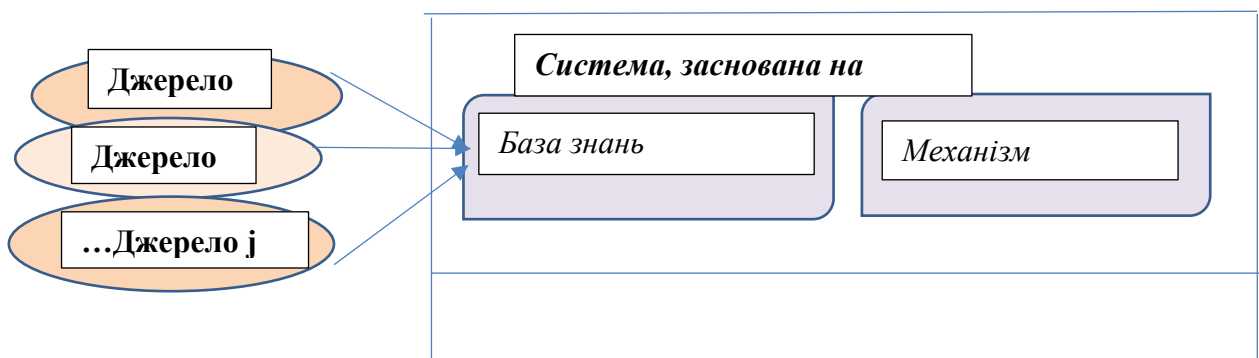

Рис. 2. Схема інтелектуальної інформаційної системи на основі графу знань (власна розробка).

Виходячи з репрезентованої архітектури (рис. 2), граф знань (KG) збирає та інтегрує інформацію в онтологію і застосовує логіку міркувань для отримання нових знань.

Невід’ємними визначальними ознаками концептуальної моделі “розумної” Електронної бібліотеки ДНТБ України також будуть *“розумний” інтерфейс*, що дозволяє проаналізувати дії користувача для фіксації та тиражування успішних стратегій користувацького пошуку, та *“розумне” визначення знань* на основі використання інформації про цитування для генерації нових знань. Ефективне функціонування повносистемної моделі “розумної” Електронної бібліотеки можливо лише за умов *створення та існування “розумного” середовища*, яке передбачає достатньо високий рівень послуг та технологічних розробок, що дозволяє розвивати це середовище за вектором наближення до природного інтелекту. Характерною невід’ємною ознакою концептуальної моделі “розумної” Електронної бібліотеки виступає *мобільний доступ* до інформаційних науково-технічних та наукових ресурсів ДНТБ України, що передбачає відкритий доступ до всього спектру цифрових послуг у будь-якій точці світу. Такі послуги мають бути індивідуальними і спрямованими на кожного користувача.

Висновок. Становлення ‘розумної’ Електронної бібліотеки, яка спроможна надавати користувачам можливості у відкритому доступі отримувати знання на основі системи багатовимірною бачення знань, використовуючи сучасні технологічні інновації та Інтернет – пріоритет сучасного етапу інноваційної перебудови та формування нової якості розвитку унікального інформаційного простору Державної науково-технічної бібліотеки України. В цьому сенсі еволюція від Електронної бібліотеки до “розумної” Електронної бібліотеки ДНТБ України – це інновація сучасного етапу, яка в розрізі історичного розвитку закладу тотожна традиції. Вона потребує повносистемного підходу до реалізації проектних рішень, що впроваджуються, і має будуватися відповідно до базової інформаційної архітектури концептуальної моделі “розумної” Електронної бібліотеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рябова Н.В., Золотухін О.В. Побудова онтологічних баз знань із застосуванням методів інтелектуальної обробки текстів Матеріали XIV Міжнар. наук. конф. «Інтелектуальні системи прийняття рішень та проблеми обчислювального інтелекту» ISDMCI’2018, 21-27 травня 2018 р., Залізний Порт, Україна, Херсон, ХНТУ, 2018. С. 200-201.
2. Хайрова Н.Ф. Інформаційно-лінгвістичні технології екстракції та ідентифікації глибинних знань в текстах: монографія / Н.Ф. Хайрова, Н.В. Шаронова. – Х.: ФОП Коряк С.Ф., 2016. – 205 с.

3. Digital Library. Bharat Kumar Kunjam, Mr. Rahul Kumar Chawda (August 2020) international Journal of Engineering Research & Technology (IJERT) Vol. 9 Issue 08, https://www.researchgate.net/publication/344531831_Digital_Library
4. M. Zemankova (2016) "Future digital libraries: Research and responsibilities," 2016 IEEE/ACM Joint Conference on Digital Libraries (JCDL), Newark, NJ, USA, 2016, pp. 1-1. <https://ieeexplore.ieee.org/document/7559555>

Шумейко Л. М.,

аспірантка,

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв,

м. Київ,

arianna88w@gmail.com

МЕТОДИКА МЕТЬЮ ЛІПМАНА «ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ» ЯК АТРАКТОР В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

У статті розглядаються історичні аспекти та головні принципи міжнародної освітньої стратегії навчання – методики Метью Ліпмана «Філософія для дітей» (P4c), головною метою якої є одночасний розвиток у дітей та підлітків трьох типів мислення: креативного, критичного, турботливого. В основі класичної методики – формування «спільноти дослідників», які ведуть «сократівський діалог» після прочитаних авторських філософських новел М. Ліпмана. Приділено увагу проблематиці поступу методики в сучасному освітньому просторі України. Підкреслено значущість практичної допомоги міжнародної спільноти освітян-практиків з методики P4c в онлайн-роботі з українськими дітьми у воєнний час, задля подолання стресу та отримання учасниками терапевтичного ефекту. Дефініцію «атрактор» використано як наукову метафору задля підкреслення дієвості методики як такої, що здатна стати надійною «точкою опори» в освітньому просторі України та має бути імплементована в шкільну програму на державному рівні, як дієва освітня стратегія.

Ключові слова: філософія для дітей, P4c, розвиток мислення; критичне, креативне, турботливе мислення; маєвтика, атрактор, синергетика.

The article examines the historical aspects and main principles of the international educational strategy of teaching - Matthew Lipman's methodology "Philosophy for Children" (P4c), the main purpose of which is the simultaneous development of three types of thinking in children and adolescents: creative, critical, and caring. The classical methodology is based on the formation of a "community of researchers" who conduct a "Socratic dialogue" based on the readings of the author's philosophical novels by M. Lipman. Attention is paid to the problems of the methodology's development in the modern educational space of Ukraine. The significance of practical assistance from the

Наукове видання

**УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ВІДНОВЛЕННЯ:
ЗАВДАННЯ НАУКИ І ОСВІТИ
В ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ**

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської міжгалузевої
науково-практичної онлайн-конференції
17–19 травня 2023 року**

Матеріали надруковані в авторській редакції.
За достовірність фактів, посилань, стилістичне та орфографічне
оформлення відповідальність несуть автори публікацій

Укладачі:

Ткаченко Л. І., Шульга В. М.

Підписано до опублікування: 7 червня 2023 року

Умов.-друк. арк. 54,99. Електронне видання.

Зам. № 0106

Видавництво Інститут обдарованої дитини НАПН України

вул. Січових Стрільців, 52-Д, м. Київ, 04053

тел./факс.: (044) 481-27-27

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру серія

ДК № 6081 від 14.03.2018 р.